

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
філософського факультету
з навчальної роботи
/Комаха Л.Г./

«___» _____ 20__
року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична семіотика

для аспірантів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 052 політологія
освітній рівень доктор філософії
освітня програма Політологія
спеціалізація
вид дисципліни на вільний вибір аспіранта

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2019/2020</u>
Рік навчання	2
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Олещук Петро Миколайович, доктор політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Олещук Петро Миколайович, доктор політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Завідувач кафедри

 (Шляхтун П.П.)

Протокол № 1 від « 29 » 08 20 19 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 30 » серпня 2019 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Маслікова І.І.)

« 30 » серпня 2019 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни “Політична семіотика” - дати знання щодо природи знаків та знакових систем, їх ролі у політичній комунікації, поглибити знання про політичні символи як елемент політичної культури.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. Мати систематизовані знання та уявлення про категоріальний та методологічний апарат політології, засади політичної комунікації, сутність політичної культури, основи політичних технологій та політичної пропаганди, концепції політичного міфу та символічної політики.

2. Вміти творчо використовувати у навчальній, дослідницькій та викладацькій діяльності знання щодо знаково-символічної природи культури, протистояти манулюлятивним практикам, що спираються на використання символічних форм політичної комунікації.

3. Володіти сформованими навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно політичних подій та явищ.

3.Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна «Політична семіотика» належить до переліку дисциплін вільного вибору аспіранта. Вона забезпечує особистісний і професійний розвиток аспіранта та спрямована на формування ефективного викладача вищої школи. У межах даного курсу вивчаються знаки та знакові системи як основа комунікації. Особлива увага приділяється природі політичних символів як одиниць здійснення політичної комунікації та ключових елементів політичної культури будь-якого суспільства.

4.Завдання (навчальні цілі) – ознайомлення аспірантів з основними концепціями політичної символіки, символічної політики, політичних ритуалів; вивчення засад використання політичної символіки для пропагандистського впливу та за умов ведення психологічної війни; дослідження використання політичної символіки у новітніх політичних кампаніях.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Зміст понять «знак», «символ» та знакова система.	Лекція	Іспит,	6
1.2	Місце, яке займають знаки, символи та знакові системи у здійсненні політичної комунікації	Лекція, Семінар	Іспит	6
1.3	Особливості використання політичної символіки у інформаційному впливу за умов демократичного, авторитарного та тоталітарного режимів	Лекція, індивідуальні завдання, семінар	Іспит, індивідуальне заняття	6
1.4	Зміст поняття «політичний ритуал»	Лекція, індивідуальні завдання, семінар	Іспит	6
1.5	Особливості реалізації символічної політики за умов інформаційного суспільства	Самостійна робота	Реферат, екзамен	6
1.6	Вплив політичних символів на легітимацію влади	Індивідуальна робота	Індивідуальне завдання	6
	Вміти:			
2.1	критично оцінювати різноманітні теоретичні підходи та концепції, що існують вивченні політичних символів	Самостійна робота	Усна доповідь, реферат	7

2.2	орієнтуватись в сучасних методах та процедурах дослідження політичних явищ та процесів та застосовувати їх до аналізу актуальних питань теорії та практики політичної семіотики	Самостійна робота	Усна доповідь, реферат	7
2.3	формулювати власну думку стосовно актуальних проблем політичної семіотики політології, застосовувати знання для написання дисертаційної роботи	Самостійна робота	Усна доповідь, реферат, текст рекомендацій	7
Комунікація:				
3.1	Читати та критично аналізувати новітню політологічну літературу, у тому числі іноземними мовами, в підготовці до семінарських занять та написанні самостійних робіт	Самостійна робота	Усна доповідь, реферат	5
3.2	презентувати результати проведених політологічних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	5
3.3	вести полеміку з питань сучасної політичної семіотики; на основі володіння понятійно-категоріальним апаратом сучасної політичної науки, грамотно формулювати проблемно-орієнтовані запитання до доповідачів	Самостійна робота	Дискусія	5
Автономність та відповідальність:				
4.1	вести самостійний пошук наукової інформації щодо тих або інших аспектів політики та обґрунтовувати особисту точку зору, спираючись на засвоєні теорії та концепції політичної семіотики	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусія, реферат	5
4.2	відповідально та сумлінно ставитись до підготовки доповідей для семінарських занять, опрацьовувати рекомендовану кількість навчальної та наукової літератури	Самостійна робота	Усна доповідь, дискусія	5
4.3	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведеного політологічного аналізу та обстоювати власну наукову позицію	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	20

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3
	Програмні результати навчання														
Сучасні передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідницької та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей знань							+	+		+		+			
Знати праці провідних зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу	+	+													+
Знання методологічних принципів та методів політологічного дослідження.	+	+								+		+			
Уміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного життя.			+	+	+	+			+						
Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки.				+	+	+									
Аналізувати політологічні праці, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання.			+	+	+	+			+		+				

7. Схема формування оцінки.

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає оцінювання теоретичної підготовки (результати навчання 1.1–1.6); оцінювання практичної підготовки (результати навчання 2.1-2.3); оцінювання комунікації (результати навчання 3.1-3.3); оцінювання автономності та відповідальності (результати навчання 4.1-4.3). Загальна оцінка складає до 100 балів, що розподіляються на 60 і 40 балів відповідно між результатами семестрового і підсумкового (на екзамені) оцінювання.

7.1. Форми оцінювання знань:

- Оцінювання:

1. Усна доповідь (до 3 балів): Р.Н. 1.2,1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3
2. Доповнення (до 2 балів)
3. Участь в дискусії та проблемно-орієнтовані запитання до доповідачів (до 2 балів): Р.Н. 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1
4. Контрольна робота (до 15 балів): Р.Н.1.3, 1.4, 1.6

Вибір і комбінування форм оцінювання знань аспірантів та нарахування відповідної кількості балів здійснюються залежно від конкретних навчальних ситуацій.

7.2. підсумкове оцінювання: письмовий екзамен та написання есе з політологічної проблематики.

умови допуску до підсумкового екзамену: аспірант допускається до складення екзамену за умови отримання ним за результатами семестрового оцінювання щонайменше 36 балів.

7.3. Шкала відповідності оцінок:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Семинари	Самостійна робота
<i>Модуль 1. Політична семіотика як наука та навчальна дисципліна</i>				
1	Сучасні концепції семіотики	2		9
2	Поняття політичного символу	4		9
3	Символи у сучасних політичних процесах	2		9
<i>Модуль 2. Символи та політичні технології</i>				
4	Основи символічної політики	2		9
5	Політичний ритуал	2		9
6	Символи у політичній пропаганді	2	1	9
7	Символи у політичних кампаніях сучасності	4	2	9
8	Символічна структура сучасного політичного дискурсу	2		9
9	Політична символіка авторитаризму, тоталітаризму та демократії	2		9
	Контрольна робота		1	
	всього	18	4	96

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій - 18 год.
Практичні заняття – 4 год.
Самостійна робота – 96 год.

Рекомендована література:

Аронсон Э., Пратканис Э. Р. Эпоха пропаганды: Механизмы убеждения, повседневное использование и злоупотребление [пер. с англ.] / Энтони Аронсон, Энтони Пратканис – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с. - (Проект «Психологическая энциклопедия»).

Баландье Ж. Политическая антропология; [пер. с фр. Е.А.Самарской] / Жорж Баландье. – М.: Научный мир, 2001. - 204 с. – (Программа «Пушкин»).

Барт Р. Избранные работы: Семиотика, Поэтика; [пер. с фр., сост., общ. ред. Косикова Г.К.] / Ролан Барт. – М.: Прогресс, 1989. – 616 с. – (Издание первое).

Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания; [пер. с англ. Е. Руткевич] / Питер Бергер, Томас Лукман— М.: «Медиум», 1995. — 323 с. – (издание первое).

Бурдьё П. Практический смысл; [пер. с фр., общ. ред. пер., послесл. Н.А.Шматко] / Пьер Бурдьё. — СПб.: Алетейя, 2001. — 562 с. – (институт экспериментальной социологии).

Бурдьё П. Социология политики; [пер.с фр. Н.А. Шматко] / Пьер Бурдьё. - М.: Socio/Logos, 1993. - 336 с. - (серия “Sociologia”).

Грачев М.Н. Политическая коммуникация: теоретические концепции, модели, векторы развития / Михаил Николаевич Грачев. - М.: Прометей, 2004. – 328 с.

Дубин Б. Интеллектуальные группы и символические формы: Очерки социологии современной культуры / Борис Дубин. — М.: Новое издательство, 2004. — 352 с. – (Новая история).

Дьякова Е. Г., Трахтенберг А. Д. Массовая коммуникация и проблема конструирования реальности: анализ основных теоретических подходов / Елена Григорьевна Дьякова, Анна Давидовна Трахтенберг – Екатеринбург: Урал. отд. РАН, 1999. – 129 с.

Зыкина Е. В. Политический PR: символы / Е.В. Зыкина. – М.: ООО «ЮрИнфоР-Пресс», 2003. – 125 с.

Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием: учебное пособие / Сергей Георгиевич Кара-Мурза – К.: Оріяни, 2003. – 500 С. – (навчальний посібник).

Кармадонов О.А. Социология символа / Олег Анатолиевич Кармадонов. - М.: Academia, 2004. - 347 С. - (Монографические исследования: социология).

Кассирер Э. Философия символических форм. Том 1. Язык [пер. с нем. С. А. Ромашко] / Эрнст Кассирер. - М., СПб.: Университетская книга, 2002. — 269 с. - (Книга света).

Кассирер Э. Философия символических форм. Том 2. Мифологическое мышление [пер. с нем. С. А. Ромашко] / Эрнст Кассирер. — М., СПб.: Университетская книга, 2002. — 280 с. - (Книга света).

Кассирер Э. Философия символических форм. Том 3. Феноменология мышления; [пер. с нем. С. А. Ромашко] / Эрнст Кассирер. — М., СПб.: Университетская книга, 2002. — 398 с. - (Книга света).

Кошелюк М. Е. Технологии политических выборов / Мирослав Евгеньевич Кошелюк. - СПб.: Питер, 2004. - 239 с. – (2-е издание, перераб. и доп.).

Лакан Ж. Функция и поле речи и языка в психоанализе; [пер. с фр. А.К.Черноглазова] / Ж. Лакан. - М.: «Гнозис», 1995. – 192 с. – (издание первое).

Леви-Строс К. Структурная антропология; [пер. с фр. В. В. Иванова] / Клод Леви-Строс. - М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. - 512 С. – (Серия «Психология без границ»).

Лисовский С. Ф. Политическая реклама / Сергей Федорович Лисовский. - М.: ИВЦ «Маркетинг», 2000. – 256 с.

Лосев А. Ф. Знак. Символ. Миф. / Алексей Федорович Лосев - М.: Изд-во Московского университета., 1982. - 480 с.

Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. Человек - текст - семиосфера - история / Юрий Михайлович Лотман. - М.: Языки русской культуры, 1996. – 464 с.

Луман Н. Реальность массмедиа; [пер. с нем. А. Ю. Антоновского]. / Никлас Луман. – М.: Практика, 2005. – 256 с.

Мамардашвили М. К., Пятигорский А. М. Символ и сознание: Метафизический рассуждения о сознании, символике и языке / Мераб Константинович Мамардашвили, Александр Моисеевич Пятигорский. - М.: «Языки русской культуры». - 1997. - 213 с.

Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство: з точки зору соціального біхевіориста; [пер. з англ. та передмова Т. Корпало]. / Джордж Герберт Мід – К: Український Центр духовної культури, 2000. – 416 С.

Назаров М. М. Массовая коммуникация в современном мире: методология анализа и практика исследований / Михаил Михайлович Назаров – М.: ЮНИТИ, 2002. – 250 С. - (Библиотека серии «Специализированные курсы в социологическом образовании»).

Ольшанский Д. Политический PR / Дмитрий Вадимович Ольшанский. – СПб.: Питер, 2003. – 544 С. – (серия «Маркетинг для профессионалов»).